

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

2017

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 80

Memorandamo ona, o na le maqephe a 27.

TEMOSO HO BATSHWAYI**1. KGETHO YA DIPOTSO LE DINTLHA TSE DING:**

- Ha motshwayi a fumana mohlahlobuwa a arabile dipotso tse ngata ho feta palo e behilweng, motshwayi a tshwaye feela karabo ya pele (mohlahlobuwa ha a lokela ho araba mefuta e mmedi (potso ya moqoqo e telele le ya dipotso tse kgutshwane) ya dipotso mofuteng o le mong wa sengolwa).
- Haeba mohlahlobuwa a arabile dipotso ka bone ba tsona dithothokisong tseo a di rutilweng KAROLONG YA A, motshwayi a tshwaye feela dipotso tse pedi tsa pele.
- Haeba mohlahlobuwa a arabile dipotso tse pedi tsa dipotso tse kgutshwane kapa a arabile tse pedi tsa dipotso tsa moqoqo tse telele KAROLONG YA B le ya C, motshwayi a tshwaye karabo ya pele, mme a tlohele ya bobedi. Athe ha a arabile dipotso ka bone ba tsona, motshwayi a tshwaye karabo ya pele ho karolo e nngwe le e nngwe.
- Maemong ao mohlahlobuwa a nehelaneng ka dikarabo tse pedi, ya pele e fosahetse mme ya bobedi yona e nepahetse, motshwayi a tshwaye karabo ya pele, mme a tlohele e e latelang e be ho yona o seha mola ho habahanya karabo, mme a hlalose ka ho ngola polelo ena; 'Kgetho e fosahetseng'.
- Haeba mopeleto o fosahetse hoo o amang moelelo, motshwayi a fosise karabo e jwalo, empa haeba mopeleto o sa ame moelelo, karabo e jwalo e tshwauwe e nepahetse.
- *Potso tse telele* (ya moqoqo): Ha bolelele ba moqoqo bo le ka tlase ho palo ya mantswa e behilweng (kgutshwane), motshwayi a se behe kotlo hobane mohlahlobuwa o se a ntse a ipehile ka mosing. Athe haeba moqoqo o le molelele haholo, motshwayi a tshwaye ho feta moedi wa palo ya mantswa a behilweng ka mantswa a 5 kapa ho fihla qetellong ya polelo, mme a se tswela pele ho tshwaya karolo e latelang. A sehe feela mola ho fihla moeding wa mantswa, a sehe o mong ho habahanya mantswa a sa balweng.
- *Dipotso tse kgutshwane*: Haeba mohlahlobuwa a sa sebedisa matshwao a puo a supang qotso (di-a-bulwa le di-a-kwalwa) moo a lokelang ho qotsa, motshwayi a se behe kotlo.

2. TSHEBEDISO YA RUBURIKI:

Batshwayi ba lokela ho sebedisa ruburiki e latelang bakeng sa ho lekanyetsa bahlahlobuwa.

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO WA DINGOLWA: THOTHOKISO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 10]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
	6–7	5	4	3	0–2
<p>DIKAHARE</p> <p>Kutlwisiso ya potso, botebo ba tshekatsheko ya taba (sehlooho), kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya dintlha ho tswa thothokisong/temeng</p> <p>MATSHWAO A 7</p>	<p>-O bontsha kutlwisiso e tebileng ya se botswang</p> <p>-O hlahisitse dintlha tse fapaneng tse hlwahlwa; di tshhehetswa ho tswa thothokisong</p> <p>-Kutlwisiso ke e babatsehang ya mofuta wa sengolwa le thothokiso</p>	<p>-O bontsha kutlwisiso, mme o hlalosa se botswang ka tshwanelo</p> <p>-O hlahisitse dintlha tse anelang ka tsela e kgotsofatsang</p> <p>-O hlahisitse dintlha tse utlwahalang, empa ha se tsohle tse tiisitsweng kamoo ho lokelang</p> <p>-O utlwisisa mofuta wa sengolwa le thothokiso</p>	<p>-O bontsha kutlwisiso e mahareng ya se botswang</p> <p>-O hlahisitse dintlha tse seng kae ho tshhehetsa sehlooho</p> <p>-Tse ding tsa dintlha tse hlahisitsweng ho tshhehetsa sehlooho di ntle</p> <p>-Tse ding tsa dintlha di tshhehetswe, empa bopaki ha bo kgodise ka nako tsohle</p> <p>-Kutlwisiso ya motheo feela ya mofuta wa sengolwa le thothokiso</p>	<p>-O bontsha kutlwisiso e sa kgotsofatseng ya se botswang</p> <p>-Ho batla ho se dintlha tse hlahisitsweng ho tshhehetsa sehlooho</p> <p>-Kutlwisiso ya mofuta wa sengolwa le thothokiso ke e haellang</p>	<p>-Ha a bontshe kutlwisiso ya letho ya se botswang</p> <p>-Dintlha tse tshhehetsang ha di hlahiswe ho tswa thothokisong</p> <p>-Mohlahlobuwa ha a utlwisisa hantle mofuta wa sengolwa le thothokiso</p>
<p>SEBOPEHO LE TSHEBEDISO YA PUO</p> <p>Sebopeho, nehelano le tlhophiso ya mehopollo. Tshebediso ya puo, sehalo le setaele tse sebedisitsweng</p> <p>MATSHWAO A 3</p>	<p>-Sebopeho se hlahisitswe ka tsela e momahaneng.</p> <p>-Dintlha di utullotswe hantle le ho ntshetswa pele ka tsela e hlakileng</p> <p>-Tshebediso ya puo, sehalo le setaele ke tse butswitseng, tse susumetsang le ho nepahala</p> <p>-O batla o hloka diphoso tsa puo, tsa mopeleto le tsa matshwao a puo/a ho bala</p>	<p>-Sebopeho ke se hlakileng, mme dintlha di hlahisitswe ka tsela e hlalohanyehang,</p> <p>-Tlhahiso ya mehopollo ke e utlwisisehang</p> <p>-Tshebediso ya puo, sehalo le setaele di nepahetse</p>	<p>-O hlahisitse bopaki bo seng bokae ba sebopeho</p> <p>-Tlhahiso ya mehopollo e a haella, ha e hlalohanyeha, mme ha e na momahano</p> <p>-Diphoso tsa tshebediso ya puo ha se tse kaalo, mme sehalo le setaele ha se tse loketseng</p>	<p>-Sebopeho se bonahala se radilwe ka tsela e fosahetseng</p> <p>-Mehopollo ha e hlahiswe ka tsela e hlalohanyehang</p> <p>-Sehalo le setaele ha se tse di loketseng</p>	<p>-Moqoqo o bopehile ka tsela e fokolang</p> <p>-Ho na le diphoso tse tshabehang tsa tshebediso ya puo le setaele se fosahetseng</p>
MATSHWAO	3		2		1

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO**POTSO YA 1: POTSO E TELELE YA MOQOQO****KODIAMALLA LEBITSONG LA SELLO PHOKOJWE KOBONTSHO – RN Phume****TATAISO HO BATSHWAYI:**

Motshwayi a bale nehelano ya mohlalobuwa e lokelang ho hlahiswa sebopelong sa moqoqo - ho be le selelekela, mmele o bopilweng ka diratswana le qetelo. Moqoqo o be le kgokahano le momahano ya dintlha, dipolelo le diratswana.

Motshwayi a tadime makgetha ana a mabedi a latelang ha a tshwaya moqoqo ona: *Dikahare le Sebopelo le Tshebediso ya puo.*

Dikahare

- *Dikahare* di bontshe kutlwisiso ya potso; botebo ba tshekatsheko ya ditaba, kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya taba ka mabaka a itshetlehileng thothokisong.
- *Dikahare* di hlahiswe ka tsela e momahaneng, mme motshwayi a tadime dintlha tse tla hlahiswa nehelanong ya mohlalobuwa. Ela hloko hore dintlha tsa mohlalobuwa di ke ke tsa behwa ka tatellano e hlahellang mona. ana.

Sebopelo le Tshebediso ya Puo

- Nehelano ya mohlalobuwa e be ka tsela ya moqoqo.
- Puo, setaele le sehala di sebediswe ka nepo temeng.

Karabo e ka lebellwang

Thothokiso ena ke kodiya-malla. Sethothokisi se llela Sello Phokojwe Kobontsho ya seng a re siile, a hloka-hetse.

Dihlomo/bokgabo/dibetsa/makgabane a bothothokisi

Meleng ya thothokiso re fumana dibetsa tsa bothothokisi tse latelang:

- **Molathothokisong wa 1**, ho sebedisitswe **pebofatso**. Bakeng sa hore sethothokisi se re '**motho a shwa**' se re **ho kgaoha kgwele**. Bohlokwa ba **pebofatso** ke ho thethefatsa bohale ba mantswa a hlohlontshang ditsebe hore a utlwahale a amoheleha ho babadi kapa baamohedi ba ditaba. Sena se hlakisa moelelo wa hore Sello o hloka-hetse ka meso.
Melathothokisong ya 1 le 2; mmoho le 4 le 5 ho sebedisitswe **phetapheto ya mantswa e tshakaletseng** e bopilweng ka mantswa '*ka matjeke*' le '*bohloko*'. Bohlokwa ke ho fetisetsa mohopolo o moleng wa 1 moleng wa 2 le ho hlakisa nako eo Sello a hloka-hetseng ka yona, e leng hoseng haholo. Melathothokisong ya 4 le 5 e hlakisa selo se bohloko sa Masello ha a ne a utlwa lefu la monna wa hae. Re boele re e fumane **melathothokisong ya 13 le 14** re fumana phetapheto **ya mantswa e tshakalletseng** lentsweng lena le latelang '*dipaki*'. Bohlokwa ba yona ke ho hokahanya melathothokiso. Bo bong bohlokwa ke ho fa lentswa le phetaphetilweng sefutho/ho hatella modumo wa lentswa le phetwang le sale le ntse le duma ka kelellong ya mmadi. Sena se hlakisa hore banna le basadi ba tlo ikgodisa hore e fela Sello a hloka-hetse Re boela hape re fumana mofuta ona wa phetapheto melathothokisong ya 22 le 23 ka tshebediso ya lentswa '*makgonthe*'. Sena se hlakisa hore Sello o ne a kgothetse haholo.

- **Melathothokisong ya 4 le 5;** ho sebedisitswe **tlohelo** kaha lentswe 'sello kapa seboko' le tlohetswe. Bohlokwa ba yona ke ho fokotsa palo ya mantswe molathothokisong le ho fokotsa bolelele ba molathothokiso. Sena se hlakisa mokgwa o bohloko oo Masello a ileng a lla ka ona, o ileng wa ama dipelo tsa batho habohloko. **Melathothokisong ya 5, 10, 12, 19, 21 le 26** re na le **lekgotsi**. Bohlokwa ba lekgotsi ke ho hatella kapa ho toboketsa seo sethothokisi se buang ka sona. **Molathothokisong wa 5** sethothokisi le hatella ntlha ya hore sello sa Masello se ile sa ama dipelo tsa batho habohloko. **Molathothokisong wa 10** le hatella taba ya hore se hlahileng ha Masello ha se ntho e nyane empa e le ntho e kgolo. **Molathothokisong wa 12** le toboketsa ntlha ya hore Sello o ne a le monyane ha ntatae a hloka hlahala. **Melathothokisong ya 19 le 21** ho tshediswa Mmasello hore a tlohele ho lla haholo, a ikgothatse ka bahlolohadi ba bang. **Molathothokisong wa 21** le hlakisa moelelo wa hore Sello o tla ntsha baholoholo ba hae ba seng ba hloka hahetse bodutu kaha e le motho wa metlae.
- **Melathothokisong ya 6, 8, 13, 15, 17 le 23;** ho sebedisitswe **molamotjetje/molatswelli/enjambamente/molaphollets** kaha mela e ka hodimo e kena ka ho otloloha meleng e latelang. Bohlokwa ba enjambamente ke ho potlakisa morethetho wa thothokiso le ho fetisetsa mohopolo o moleng o ka hodimo moleng o hlahlamang. Sena se hlakisa moelelo wa lehlana hlahana leo dintho di neng di etsahala ka lona.
- **Molathothokisong wa 6 le 13** re fumana **mothipoloho**. Sethothokisi se qala ka ntho e kgolo mme se theohela ho e nyane e le ho toboketsa. Sena se hlakisa taba ya hore lefu la Sello le amme banna, basadi le bana ka ho tshwana.
- **Molathothokisong wa 7** ho sebedisitswe **lentswemamarane 'mohlakalebelo'**. Bohlokwa ba lentswemamarane ke ho fokotsa bolelele ba molathothokiso le ho eketsa lebatama/sefutho sa lentswe leo e le ho hlakisa kamoo basadi le banna ba ileng ba tswa ba tatile kateng ho phallela ha Sello, ho ya sheba se etsahetseng.
- **Melathothokisong ya 9 le 11** ho sebedisitswe **lebotsi**. Sepheo sa tsebediso ya lebotsi ke hore sethothokisi se a imakatsa. Leha se tseba hore ho etsahetseng ha Sello se etsa eka ha se tsebe hore ho etsahetse eng lapeng leo. Hona ho hlakisa moelelo wa hore lefu le baka pherekano e kgolo, le hoja batho ba dutse ba le lebelletse hore le ka hlaha neng kapa neng.
- **Melathothokisong ya 15 le 16** re fumana **phetapheto ya moelelo**. Bohlokwa ba yona ke ho hatella ntlha ya hore Sello o hlile o hloka hahetse.
- **Melathothokisong ya 15 le 16** re fumana **phetapheto ya mantswe e tsepameng/e qalang/hlaahlela e qalang/neeletsano/qalotshwano** mantsweng a latelang '*Sello Phokojwe*'. Bohlokwa ba yona ke ho hokahanya melathothokiso. Bo bong bohlokwa ke ho fa lentswe le phetaphetilweng sefutho/ho hatella modumo wa mantswe a phetwang a sale a ntse a duma ka kelellong ya mmadi. Sena se hlakisa moelelo wa hore Sello o hloka hahetse ha a sa tla tsoha.
- **Melathothokisong ya 15 le 16** ho sebedisitswe **phetapheto ya sebopoho**. Bohlokwa ba phetapheto ya sebopoho ke ho lekalekanya mela ya thothokiso le ho fa thothokiso morethetho. Sepheo sa teng ke ho hatella ntlha ya hore Sello o hlile o hloka hahetse.
- **Melathothokisong ya 15 le 16** ho sebedisitswe **poeletsomodumo (alithereishene)**. Poeletsomodumo e phetapheta modumo o le mong hore o sale o ntse o duma ditse beng sa mmadi. Sepheo sa teng ke ho toboketsa le ho matlafatsa seo ho buuwang ka sona e leng hore Sello o hlile o hloka hahetse.

Melathothokisong ya 15 le 16 ho sebedisitswe **poetsadidumanotshi (asonense)**. Mona ho phetaphetwa modumo o le mong wa didumanotshi hore o sale o ntse o duma ditsebeng sa mmadi. Sepheo sa teng ke ho toboketsa le ho matlafatsa seo ho buuwang ka sona e leng hore Sello o hlile o hlokaetse.

- **Molathothokisong wa 10 le 19** ho sebedisitswe **lentswelekgohledi 'kgoba'** bakeng sa e kgolo le '*phohomela dithaba*'. Bohlokwa ba lentswelekgohledi ke ho etsa hore molathothokiso o be le sefutho, e le ho kgothatsa Mmasello hore a se lle haholo.
- **Molathothokisong wa 23, 25 le 26** ho sebedisitswe **anastrofi** e leng **tatellano e sa tlwaelehang ya mantswa**. Bohlokwa ba anastrofi ke ho qatsohisa mantswa a mang le ho matlafatsa/sidilella/thathiselletsa/toboketsa mohopolo oo sethothokisi se lekang ho se fetisetse ho babadi.

Kabo ya matshwao

Motshwayi a bale karabo kaofela, mme a bontshe ka letshwao (√) dintlheng tsohle, mme moo mohlahlobuwa a fositseng teng, motshwayi a bontshe ka letshwao (X).

Ha motshwayi a se a badile nehelano ya mohlahlobuwa, a abele mohlahlobuwa matshwao ka ho sebedisa ruburiki e leqephe la 3. Bekga karabo ya mohlahlobuwa kगतong e itseng (ho tloha ho Kगतo ya 1 ho isa ho Kगतo ya 5) ruburiking, makgetheng a 'Dikahare' le 'Sebopeho' le 'Tshebediso ya Puo'.

Kगतo e nngwe le e nngwe e na le tlhaloso ya bokgoni ho ya ka kगतo eo. Motshwayi a ele hloko hore tlhaloso ya kगतo eo a e kgethileng ha a lekanyetsa, e lokela ho tsamaelana le ditaba tsa mohlahlobuwa.

Matshwao a bontshitswe qetellong ya kगतo e nngwe le e nngwe.

Ha mohlahlobuwa a sa araba ka tsela ya moqoqo, a lokodisitse dintlha tsa hae, a se fumantshwe kotlo, a se hulelwe matshwao. Motshwayi a tshwaye ho ya kamoo mohlahlobuwa a arabileng kateng.

POTSO YA 2: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**'RE KA KGONA' – RN Phume**

- 2.1 Ke lebotsi. ✓ (1)
- 2.2 Sethothokisi se **kgothaletsa/phephetsa** batho ho (etsa)tseparela dintho tsa bohlokwa bophelong. ✓ (1)
- 2.3 Molathothokisong wa 2 (Re ka kgona tsa bohlokwa dintho)/Molathothokisong wa 6 (Nnete re di kgona tsohle ha bonolo). ✓
- [Tshwaya e le nngwe]** (1)
- 2.4 Sehlo se fatshe/se mahareng. ✓ Sethothokisi se kgothatsa batho hore ba iteke/ ba sebedise bokgoni boo ba nang le bona. ✓ (2)
- 2.5 Katleho kapa ho kgona ho etsa tse itseng ke ya batho bohle, ha se se ka etswang ke barui/batho ba tummeng/ba mmele e atlehileng feela, le mekgerane/ba fokolang/ba sa tsebahaleng ba ntse ba ka atleha ho fumana tseo bohle ba di fumanang ha feela ba phehella ho sebetsa ka thata./Bohle ba ka kgona. ✓✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 2.6 Sethothokisi se sebedisitse sereello/ tshwantshiso/ thehello/ phetolabitsa/ seemela. ✓ (1)
- 2.7 Molaetsa ke ho re batho ba tlohele botswa, ba sebetse ka thata hoba ba na le bokgoni. ✓✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- [10]**

POTSO YA 3: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**MMADIBERWANE – T Leballo**

- 3.1 Kgobohelwa. ✓ (1)
- 3.2 E hlakisa moelelo wa hore o tla otlala enwa Mmadiberwane ha bobebe feela. ✓✓ (2)
- 3.3 O bolela hore ha ho tse fumanwang mahala, tsohle di a sebeletswa. ✓✓ (2)
- 3.4 Phetapheto ya moelelo. ✓ (1)
- 3.5 Ke maikutlo a bohloko/qenehelo/a ho sithabela/ho halefa. ✓ Le hoja Mmadiberwane a ne a entse phoso, tsela eo a shapuweng ka yona e ne e le e utlwisa bohloko. ✓ (2)
- 3.6 Mmadiberwane o ile a ikokobetsa nakwana, feela eitse ha nako e ntse e tsamaya a hlahisa mokgwa wa hae o mobe, wa ho bua hampe le monna enwa, le ho mo qobella ho ntsha tjhelete. ✓✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 4: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**O EMETSENG – TJ Mahapa**

- 4.1 Karaburetso ya kutlo. ✓ (1)
- 4.2 Ke 'lao' bakeng sa hore 'selao'/le thunya bakeng sa sethunya. ✓ (1)
- 4.3 Ke phoqo. ✓ (1)
- 4.4 Ke sehalo se hodimo, se matla/se bontshang kgalefo/se phahameng. ✓ (1)
- 4.5 O bolela hore setjhaba se qholotsa ntwana, se ikisa ho ba direng ho ya ba lwantsha, empa phoqo sena se dutse fatshe. ✓✓ (2)
- 4.6 Ke ho dula lapeng o sa etse letho. ✓✓ (2)
- 4.7 Sethothokisi se kgothaletsa motho ya itshekileng thajana ho ba setho sa o mong wa mekgatlo e lwanelang tokoloho. ✓✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 5: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**KE TLA KGOTSOFALA – L Lekitlane**

- 5.1 Ke kgonyetso/anastrofi. ✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (1)
- 5.2 Ho hlalosa nakong e thata kapa ya mathata/ya ditsietsi/ya bophelo bo boima/Mehla ya kajeno e nang le diketsahalo tse mpe. ✓✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 5.3 Ke ho fokotsa palo ya mantswe/ho potlakisa morethetho. ✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (1)
- 5.4 'hakole'. ✓ (1)
- 5.5 Maikutlo a thabo/kgotsofalo. ✓ (1)
- 5.6 Phetapheto ya moelelo. ✓ Ho tlisa kgatello mantsweng ao/ho toboketsa/thathiselletsa/ho eketsa sefutho/lebatama la mantswe ao/ho hatella ntlha ya hore sethothokisi se ngongorehiswa ke bokamoso ba batjha (ho lla le ho tsetselela). ✓ (2)
- 5.7 Sehalo se fatshe/tlase. ✓ Sethothokisi se a eletsa/se a ruta. ✓ (2)
- [10]**

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B LE C: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO WA DINGOLWA: PADI/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO LE TSHWANTSHISO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 25]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
Kutlwisiso ya potso, botebo ba tshekatsheko ya taba (sehlooho), kutlwahalo le nnetefatso (tiisetso) ya dintlha ka mabaka ho tswa sengolweng	-Karabelo e hlahisitswe ka tsela e babatsehang: 14–15 -Karabelo e hlahisitswe ka bokgabane: 12–13 -Sehlooho se manollotswe ka botebo -O hlahisitse dintlha tse fapaneng tse hlwahlwa tse tshhehswang ho tswa sengolweng -O bontsha kutlwisiso e babatsehang ya sengolwa	-O bontsha kutlwisiso, mme o manollotse sehlooho ka bokgoni -O hlahisitse karabelo e batlang e anela -Tse ding tsa dintlha ke tse utlwahalang, empa ha se tshole tse tiisitsweng kamoo ho lokelang -Bopaki ba kutlwisiso ya mofuta ona wa sengolwa bo a bonahala	-Kutlwisiso ke e mahareng ya sehlooho; ha se dintlha tshole tse utullotsweng ka bottlalo -Tse ding tsa dintlha di tshhehswa sehlooho. -Dintlha tse ding di tshheditswe, empa bopaki ha bo kgodise ka nako tshole -O bontsha kutlwisiso e ka mmoho ya mofuta ona wa sengolwa	-Kutlwisiso ke e haellang ya sehlooho; boholo ba dintlha ha di a utullwa ka bottlalo -Ke dintlha tse fokolang feela tse tshhehswang sehlooho -O hlahisitse dintlha tse seng kae tse tsamaelanang le sehlooho -O bontsha kutlwisiso e fokolang ya mofuta ona wa sengolwa	-O bontsha kutlwisiso e fokolang ya sehlooho -Boiteko bo fokolang ba ho araba potso -Dintlha ha se tse kgodisang -Mohlahlobuwa ha a utlwisiso hantle mofuta ona wa sengolwa
MATSHWAO A 15					
SEBOPEHO LE TSHEBEDISO YA PUO	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
Sebopeho, tlhophiso ya mehopolole nehelano e nang le neeletsano e momohaneng e lebisang tlhalohanyong ya sehlooho mmoho le puo, setaele le sehlo tse sebedisitsweng temeng	-Sebopeho se momahaneng -Selelekela le qetelo di a babatseha -Dintlha di utullotswe hantle le ho ntshetswa pele ka tsela e hlakileng -Tshebediso ya puo, sehlo le setaele ke tse butswitseng, tse susumetsang le ho nepahala	-Sebopeho ke se hlakileng, mme dintlha di hlahisitswe ka tsela e hlalohanyehang -Selelekela le qetelo mmoho le diratswana tse ding di hlahisitswe ka tsela e momahaneng -Dintlha di hlahisitswe ka tsela e hlalohanyehang. -Puo, sehlo le setaele boholo di nepahetse	-O hlahisitse bopaki bo itseng ba sebopeho -Tlhalohanyo le momahano di teng leha di kgera -Ho na le moo tshebediso ya puo e fosahetseng ha sehlo le setaele tsona di batla di loketse -Tlhahiso ya mehopolole a haella, ha e hlalohanyeha, mme ha e na momahano -Popo ya diratswana e batla e nepahetse	-Sebopeho se bonahala se radilwe ka tsela e fosahetseng -Mehopolole ha e hlahiswe ka tsela e hlalohanyehang -Diphoso tsa tshebediso ya puo di totobetse. -Sehlo le setaele ha di a lokela mosebetsi -Popo ya diratswana e fosahetse	-Kgaello ya ho rala sebopeho ka tshwanelo e sitisa phallo ya mehopolole -Tshebediso ya puo le ya setaele tse fosahetseng di hlahisitse tema e fokolang haholo -Popo ya diratswana e fosahetse
MATSHWAO	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare	15	Dik. =
Sebopeho le Tshebedsio ya Puo	10	STP =
Matshwao ohle	25	

ELA HLOKO: Ha karabo ya mohlalobuwa e tswile lekoteng, motshwayi a mo abele matshwao a dikahare le tshebediso ya puo ya kgato ya pele feela.

KAROLO YA B: PADI**POTSO YA 6: POTSO YA MOQOQO E TELELE****BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla****Lonya le bosoto****Selelekela**

Lonya le bosoto ke ha mophetwa a sebetsa ditaba ka tsela e kgopo, e bontshang ho hloka kutlwelobohloko ho ba bang. A seolla ya sa nwesaneng metsi le yena, ya seng ka lehlakoreng la hae. Mophetwa a ka hlahisa lonya le bosoto ka ditsela tse fapaneng, tse akgang ho iphetetsa bathong bao a ba kgesang.

Mmamasolomane (Leq 7, 9, 11, 51, 52)**Diketso tsa Mmamasolomane**

- Mmamasolomane o ne a le lonya mme a kgetholla Tsietsi hampe baneng ba hae. A hlile a seha mpa ka lehare. Lonya lena le ne le tsamaya le bosoto hobane ha ho moo ho hlahellang Mmamasolomane a neng a kile a etsetsa Tsietsi bottle teng. E ne e re ha dikolo di kwetswe Mmamasolomane a ise bana ba hae ha habo moholo athe Tsietsi yena o ne a re a sale a phetha mesebetsi ya lelapa. Hona ho ne ho bontsha lonya le bosoto ba Mmamasolomane ho Tsietsi.
- Ha Tsietsi a ne a ka etsa phosonyana leha e ne e ka ba e kae, o ne a mo sotha ditsebe tse a re ke tsona tse sa mameleng.
- Tsietsi o ne a sa tsebe hore yena ha se ngwana wa lelapa la ha Kotsi, empa bana ba Kotsi bona ba ne ba tseba ditaba ka botlalo ebile ba di kena ka sehloho. Taba ya hore Tsietsi a se ke a itseba hore yena ke wa lapeng lefe e ne e sa bakwe ke hobane Mmamasolomane a ne a leka ho sireletsa maikutlo a hae a fokolang. Ha ho moo ho hlahellang Mmamasolomane a omanya kapa hona ho sotha ditsebe tsa e mong wa bana ba hae. Taba ena e nnetefatsa hore o ne a tletse lonya a bile a le soto.
- Mmamasolomane o ne a bile a ratile bana ba hae ho sotla Tsietsi. Hona ho hlahisa Mmamasolomane a le lonya a bile a le soto.
- O ile a leleka Tsietsi nakong eo a neng a re o tla botsa Moruti Moshebi ka lebitla leo a neng a utlwile ho buuwa ka lona. Dintlha tse hlalositsweng di nnetefatsa lonya le bosoto, tseo Mmamasolomane a neng a di bontsha kgodisong ya hae ya Tsietsi.
- Le mohla Tsietsi a neng a tlo batlwa ke mapolesa, Mmamasolomane o ile a thabela taba eo haholo ho e na le hore a sireletse kgutsana ena ya Modimo. Sena se bontsha hore o ne a le soto a bile a lonya.

Dipuo tsa Mmamasolomane

- E ne e re ha Tsietsi a felletswe ke lebesa ha e sa le lesea, Mmamasolomane o ne a re a foqwe nama ya kolobe le dihwapa. O ne a ye a re 'Ke dijo tsa ngwana ofe tse fedileng? Ha nama ya kolobe e tletse pitsa ha le foqe leqheku leo le re hatohe. Le ntse le bitsa motsofe o mokalo ngwana? Le se ke la re tsheha!' Sena se bontsha bopelompe ba Mmamasolomane.

- Tsietsi ha a le dilemo tse tsheletseng a tshwanela ho ya sekolong. Mmamasolomane a hana ha Tsietsi a iswa sekolong, a re ho sa le lefifi ho Tsietsi, e sa le lesea, empa ha Tsietsi a lokela ho etsa mosebetsi wa ka lapeng o ne a mmita mokgifa. O ne a re: 'Ke mang ya tla mo foqa motoho mona a kakalletse? O tlamehile ho tshwara ka thata. Ho mo tshwanetseng ke hore a feralle lebaleng motsheare ha batho ba le siyo, a lebele ntlo, a rathe patsi, a kute jwang, a kge metsi, a fiele, a hlatswe dijana, a be a alole dikobo. Tsa sekolo tsona a ke ke a di nepa.' Batho ba tletseng lonya, ba bile ba le soto, ba hlahisa mokgwa ona ho bao ba sa ba rateng, eseng ho dithatohatsi. Ka hona Tsietsi e ne e se thatohatsi ya Mmamasolomane.
- Mmamasolomane ha a fihla a tswa mosebetsing, o bolela ha Tsietsi e le motsofe a tlamehile ho rutwa ho sebetsa. A hle a kge metsi, le lebala a le fiele. A se ke a dulela ho ja, le ho nya feela mona. Tsena di bontsha lonya le bosoto kaha o ne a sa di etse bathong ba bang.
- Ha a bua le Tsietsi kamora hore Tsietsi a nyamele nako e telele ha a ne a le sesoleng o ile a re: 'O ne o ntse o le kae wena moleko towe. O reng wena ntja towe. Jo, ngwana a nkemella a ntlhapaola! O fetelletse ke o jwetse sarabane towe?'
- O ne a re mma Tsietsi o kile a mo tella ha a ne a mo kgalemella ho sotla ka Kotsi eo e neng e le kgaitsemi ya Mmapuleng (MmaTsietsi).

Diketso tsa Kotsi

- Kotsi o ne a se na seabo se sekalo ha ho tluwa ntlheng ya kgodiso ya Tsietsi empa o ne a sa re letho ha ngwana ngwanabo a sotlwa. O ne a kgutsa le moo ho sa hlokaleng. Le ha mofumahadi wa hae a ne a bapala ka ngwana eo wa kgaitsemi ya hae o ne a ye a itholele feela. Ho thola ha Kotsi ha motjhana wa hae a sotlwa ho ntse ho paka hore le yena o ntse a dumellana le tseo Mmamasolomane a di etsang.
- O qadile ka hore a fetole lebitso la Tsietsi mohla a neng a mo kolobetsa. Lebitso la tswalo la Tsietsi ke Kgauho Molakolako, empa Kotsi o ile a mo reha le letjha mohla a neng a ilo mo kolobetsa, a mmita Tsietsi. Sena se bontsha hore Kotsi o na le phoso di sa tloha feela.
- O ile a hana ho bolella Tsietsi hore batswadi ba hae ba nnete ke bomang. Diketso tsena tsa hae di bontsha lonya le bosoto.
- Mohla a neng a re o buella Tsietsi ho mofumahadi wa hae ka taba ya hore ebe Tsietsi ke mokgifa kapa ke lesea o ile a potlaka ho lahla mohopolo oo ka pele jwalo ka ha eka o tshaba hore mofumahadi wa hae (Mmamasolomane) o tla mo etsa hampe. Tsietsi a hloleha ho kena sekolo ka nako ke hona mme malomae Kotsi o hloleha ho mmuella.
- O ile a befa, a kgorohela Tsietsi, empa Tsietsi a mo kakasa o mo lahlela pooneng. Kotsi o a itlatlarietsa o rohaka Tsietsi o re ke ntja ya selahlwaleboya e se nang molemo.
- Ha Tsietsi a kopa kotjana ya ntatae le mafa ao ntatae a mo sietseng ona, Kotsi o ile a hana ka ona. Bakeng sa hore a tshepahale, a fe Tsietsi ding tsa hae o kupetsa ditaba tseo ka ntwana, haholoholo hoba o tla a palame koloi e ntjha e supang hore ditjhelete tsa Tsietsi di felletse ho yona. Tsena di hlahisa Kotsi e le lehwarahwara la motho ya ikemiseditseng ho ja mafa a Tsietsi ka sehloho. Diketso tsena tsa hae di pepesa lonya le bosoto ba hae.

Dipuo tsa Kotsi
(leq 11, 53)

- Eitse ha Kotsi a fihla ka mora ntwana ya Mmamasolomane le Tsietsi, bakeng sa hore a amohele Tsietsi ka atla tse pedi, o ile a re: 'O tswa kae wena moshemane towena wa setlokotsebe.' A boela a re: 'O tlisitse ha ka mona haeka o tlisitse morearea?' Ka mora hore Tsietsi a arabe a re: 'O ntse o pota, o reng wena kakatjhelana towena.' Dipuo tse di hlahisa Kotsi a ntse a tletse lonya le bosoto jwalo ka Mmamasolomane.

Phethelo

- Dipuo le diketso tsa baphetwa ba ka hodimo e ne e le tse mpe hona hoo Tsietsi a ileng a qetella a se a fetohile selalome ka boyena. Dipuo le diketso tsa Mmamasolomane le Kotsi di bontsha kamoo mongodi a atlehileng ho re senolela hore ba ne ba le lonya ba bile ba le soto.

[25]**POTSO YA 7: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla**

- 7.1 Tsietsi o ne a balehile/ipadetse mapolesa/mapolesa a ne a mmatla hobane a ne a ile a thoba sepetlele moo a neng a okwa e le motshwaruwa. ✓ (1)
- 7.2 Tsipane o ile a le thunya le pele le kena jareteng ya mapolesa. ✓ (1)
- 7.3 Ke maikutlo a qenehelo/a kutlwelobohloko. ✓ Tsietsi ke kgutsanakgudu mme ho utlwisa bohloko ho bona batho bao a tshepsetseng ho bona ba sa mo tshware hantle/Batswadi ba Tsietsi ba mo sietse tjelete empa o jeswa dihwapa a sa le monyane. ✓ (2)
- 7.4 Mantswe ana a Tsietsi a mo totobatsa e le mophetwa wa mantswe a hae/ya sebete/ya tshepahalang/ya shwelang dikano tsa hae. ✓✓ (2)
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 7.5 Ho kena sekolo ha Tsietsi ho mo file motheo wa boikemelo bophelong, le ho mo thusa ho ba lesole/Ho entse hore a qetelle a sibollotse sephiri sa hore yena ha se ngwana wa Kotsi. ✓✓ (2)
- 7.6 Ehlele e ne e se batswadi ba sebele hoba Mmamasolomane o ne a sa tshwara Tsietsi jwalo ka ngwana wa hae, Kotsi le yena o ile a hloleha ho kgalema mohatsae ho tse mpe tseo a neng a di etsa Tsietsi/O hlolehile ho emela ngwana wa kgaitsemi ya hae/Ba ne ba sa dumelle Tsietsi ho etela hahabo moholo ha dikolo di kwetse jwalo ka ha Dibakiso le Tsekiso ba ne ba etsa/Ha ba ka ba isa tsietsi sekolong jwalo ka ha ba ile ba etsa ka bana ba bona. ✓✓ (2)
- 7.7 Ke ketsahalo eo ho yona Mohanuwa le Tjhaile Sekolokoto ba neng ba thunngwa ka sehloho ke Tsietsi le Tsipane, hoo ba ileng ba ba ba hlokahala. ✓✓ (2)

- 7.8 Kgephoha Qamaka e ne e le e mong wa lemulwana leo Mohanuwa a neng a le batletse ho bolaya Tsietsi./E ne e le e mong ya kileng a ba le dikamano tsa lerato le Mohanuwa.✓
[Tshwaya e le nngwe feela] (1)
- 7.9 E qholotsa kgohlano ya ka hare. ✓ (1)
- 7.10 Tsietsi o ne a sa tsebe hore Moruti Moshebi o na le dikamano tsa lerato le Mmamasolomane ha a tlela ditaba tsa ho tla rapela lapeng ka Kotsi.✓✓ (2)
- 7.11 Ke motho a le mong/Tsietsi o ikgakantse o ikentse leqheku mme o batla mosebetsi yaba o se a ipitsa Jane Moloji.✓ (1)
- 7.12 O ile a imisa Mohanuwa ya re kamora moo a mo siya a le jwalo, a mo hlala.✓ (1)
- 7.13 Ditho tsa sehlopha sa Mankafeela di ile tsa kena ditaba tsa Mohanuwa le Tsietsi ka sehloho, tsa halefela Tsietsi ntle le mabaka, tsa ba tsa rera ho mmolaya.✓✓ (2)
- 7.14 Tsietsi o ile etsa qeto ya ho phetetsa bophelo ba Tseleng bo ileng ba fotholwa ka sehloho ke sehlopha sa Mankafeela yaba o hloleha ho hodisa ngwana wa hae kaha o ile a fella tjhankaneng/Tsietsi o ile a thunya malomae Kotsi sephakeng a ba a sotha Mmamasolomane tsebe e le ha a iphetetsa ka baka la hore ba mo nketse mafa a hae, mme se ile sa etsa hore a thunngwe a be a ye sepetlele.✓✓
[Tshwaya e le nngwe feela] (2)
- 7.15 Tlhekelo ya ditaba ke lefu la lelapa la Molakolako/Ho nkuwa ha Tsietsi ke ba ha Kotsi ho mo hodisa.✓ (1)
- 7.16 Mohanuwa o ile a bona mmae mafolomabe nakong eo a neng a na le kamano ya lerato le titjhere e nngwe mme seo sa etsa hore Mohanuwa a mo telle a be a telle le batho ba bang.✓✓ (2)
- [25]**

POTSO YA 8: POTSO YA MOQOQO E TELELE

DIEPOLLO – T Seema

Mme o tshwara thipa ka bohaleng

Selelekela

Maele a Basotho a re 'Mme o tshwara thipa ka bohaleng'. Maele ana a hlalosa hore bomme ba sebete, ba tshwara ka thata, ba bile ba a tshhehetsana moo ho leng thata. Maele ana a nnetefala ka ho phethahatswa bukeng ena ya *Diepollo*. Tshekatshekong ya sengolwa sena re bona maele ana a nnetefatswa ke diketso tsa bomme bana ba latelang:

Mmamokele

Mmamokele o ile a tshwara thipa ka bohaleng mabapi le ho hodisa le ho tshehetsa Diepollo ka tsela e latelang.

- Mmamokele ke mohatsa malome Theko. Theko o ile a nka Diepollo e sa le lesea ho mmae ka lebaka la hore o ne a lla ka taba ya hore ntata Diepollo ha a phethela bohadi ha a ne a nyala kgaitsemi ya hae.
- Mmamokele o ile a hodisa Diepollo hantle hona hoo Diepollo a neng a sa lemohe hore yena ha se ngwana wa lapeng leo.
- Diepollo o ile a buleha mahlo hore moo lapeng ha se ha habo moo a tswalwang mohla a neng a lebetse ho hlatswa dikgamelo. Yaba malomae Theko o re o tla mo romella ha habo Mahlwenyeng.
- Ha nako e ntse e tsamaya, Theko o ile a etsa qeto ya ho nyadisa Diepollo Mothofeela wa leqheku le hloka halletsweng ke mosadi bitsong la hore o ne a ntse a lla ka bohadi bo sa phethwang.
- Ke moo Mmamokele a ileng a bontsha bomme ba hae. A ema ka maoto. A ngangisana le monna a sa rate ha Diepollo a ka nyalwa ke Mothofeela. Ba buisana ka taba ena nako e telele athe Diepollo o tla ba utlwa yaba o thoba lapeng.
- Mmamokele o ile a bolella Diepollo nnete ya hore mmae o ile a balehela eng Mahlwenyeng mohla Diepollo a neng a ba tihaketse ha a se a sebetsa ha Mmadiako. E leng nnete eo rangwane wa Diepollo a neng a sa ka a mmoella yona. Diketso tsena tsa Mmamokele di nnetefatsa hore mme o tshwara thipa ka bohaleng.

Mamoruti

Mmamoruti o ile a tshwara thipa ka bohaleng mabapi le ho tshehetsa Diepollo ka tsela e latelang.

- Diepollo o ile a balehela kerekeng ha a utlwa hore o tlo shobediswa ke Mothofeela.
- Kerekeng moo o ile a ipata nakwana athe o tla utlwa moruti le mmamoruti ba buisana ka ho shobediswa hona ha hae.
- Pusanong ya moruti le mohatsae, Diepollo o ile a lemoha hore motho ya ka lehlakoreng la hae ke mmamoruti.
- Moruti o ne a se a inehetse kaha o ne a re Mothofeela le Theko ba manganga mme ha ho bonolo ho fetola menahano ya bona. O ne a se a dumetse le yena moruti hore Diepollo a nyalwe ke Mothofeela.
- Mmamoruti a hanana le seo. A hopotsa moruti ka Kefuwe wa habo Moselantja ya neng a ka nna a nyalwa ke Mothofeela. A ba a bua ka basadi ba bahlolohadi ba neng ba ka kgona ho tsoetsa Mothofeela motse. A ba a nna a botsa moruti hore hoja Diepollo e ne e le ngwana wa madi a hae, ebe o ne a tla dumela hore a nyalwe ke mokgifa oo wa leqheku, o seng o bile o fula le manamane.
- Kamora ho utlwa tseo, Diepollo a thoba kerekeng. A kena tseleng a sa tsebe le moo a yang teng. Tshehetso ena ya Mmamoruti e nnetefatsa hore mme o tshwara thipa ka bohaleng.

Motsokapere

Motsokapere o ile a tshwara thipa ka bohaleng mabapi le ho tshehetsa Diepollo ka tsela e latelang.

- Ha Diepollo a se a le tseleng e lebang Mahlwenyeng, ke ha a feta motseng wa Habuasono. Motseng oo ke moo a ileng a kopana le nkgono Motsokapere masimong. Diepollo o ne a sa mo tsebe feela nkgono o ile a mo hoeletsa a kopa hore a mo emele ba tlo tsamaisana tsela mmoho.

- Nkgono o ile a nka Diepollo a ya le yena ha hae.
- A mo fa diaparonyana, a mo tshwara hantle hoo Diepollo a ileng a futhumallwa ke naha a ba a batla a lebala tsa leeto la hae.
- Ka bomadimabe nkgono a tshwarwa sakeng la ha Moeketsana a se na le ha e le kgwele thekeng.
- Ketsahalo ena ya tshosa Diepollo haholo a ba a hopola tsa leeto la hae. A rera ho baleha ha nkgono empa nkgono a mo fumana a e so tsamaye.
- Pele Diepollo a tsamaya nkgono o ile a mo hlophisetsa sepalangwang ho ntate Masuelle sa ho ya habo Mahlwenyeng. A fa Diepollo mangolo a mabedi le leqhetshwana la pampiri moo ho neng ho ngotswe tlhahisoleseding e amang Diepollo hammoho le lebaka la hore ke hobaneng a holetse ha habo moholo.
- Mohla Diepollo a neng a tloha Habuasono nkgono Motsokapere o ile a mo lefella ho ntate Masuelle a ba a mo etsetsa mofao. Tshehetso ena ya Motsokapere e nnetefatsa hore mme o tshwara thipa ka bohaleng.

Mmamolete

Mmamolete yena o ile a tshwara thipa ka bohaleng mabapi le ho tshehetsa Diepollo ka tsela e latelang.

- Ha Diepollo a tloha le Ntate Masuelle Habuasono, o ile a fihlela Mmishoneng wa Loretto o Qwading moo ho neng ho sebetsa Mmamolete teng.
- Kamora mosebetsi Mmamolete o ile a tsamaya ho ya lapeng hahae Tswapolebodila le Diepollo.
- Moqoqong wa bona Mmamolete o ile a balla Diepollo ditaba tse neng di ngotswe leqhetswaneng leo Diepollo a le filweng ke nkgono Motsokapere.
- Leqhetswaneng moo ba ile ba sibolla hore Diepollo o na le letshwao qholong.
- Mmamolete o ile a kopa Diepollo hore a hlobole a tle a kgone ho mo hlahloba. Diepollo o ile a hlobola mme le jwale Mmamolete a le fumana letshwao leo.
- Mmamolete o ile a laela Diepollo ho ya kgatisong ya dikoranta ya Mazenod moo a tlang ho fumana tlhakisetsa e batsi ka ditaba tseo e neng e le karolo ya ditaba tse leqhetswaneng leo Diepollo a le filweng ke nkgono Motsokapere.
- Le jwale, Diepollo o ile a fumana tlhakisetsa eo ho ntate Kgaketla eo e neng e le yena moqolotsi wa ditaba tseo.
- Ha Diepollo a se a le Mahlwenyeng o ile a kena sekolo mme a ba a ithutela booki
- Nakong eo a neng a ntse a ntshetsa dithuto tsa hae tsa booki pele, Mmamolete o ne a mo thusa a ba a mo fa le dibuka tseo a ka di sebedisang dithutong tseo tsa hae.
- Mohla letsatsi la dikapeso tsa boDiepollo, Mmamolete o ne a ile a ba teng ho ya tshehetsa Diepollo. Tshehetso ena ya Mmamolete e nnetefatsa hore mme o tshwara thipa ka bohaleng.

Phethelo

Diketso tsa bomme bana bao ho boletsweng ka bona ka hodimo di hlile di bontsha hantle hore Mme o tshwara thipa ka bohaleng. Ke bomme bana ba bontshitseng ho tsotella Diepollo ho feta bontate. Mmamokele le Mmamoruti ba hanne ha Diepollo a nyalwa ke Mothofeela.

Nkgono Motsokapere o mo thusitse ka ho mo fa tlhahisoleseding ya bohlokwa, mme Mmamolete o mo thusitse ka ho nnetefatsa ditaba tsa leqhetswana le ho mo thusa ho ntshetsa dithuto tsa hae pele.

[25]

POTSO YA 9: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**DIEPOLLO – T Seema**

- 9.1 Ke kgohlano ya kante. ✓ (1)
- 9.2 Mmapelepele o hanela Leemisa ha a kenya Diepollo sekolo/O hana ka thuto ya Diepollo. ✓ (1)
- 9.3 E mo hlahisa e le mophetwa ya kgopo/lonya/pelompe/ya kgohlahetseng/ya se nang lerato. ✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (1)
- 9.4 Diepollo o ile a sibolla lebaka le balehisitseng mmae Mahlwenyeng/O ile a sibolla hore mmae o balehile hobane a ne a sa rate ho kenelwa ke Leemisa. ✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (1)
- 9.5 Ha Diepollo a fihla kgotla ho ya bona sebonwang, o ile a tshoha haholo ha a lemoha hore motho ya dutseng bohareng ba lebala la kgotla ke nkgono Motsokapere ya neng a sa apara letho, yaba o balehela lapeng mme a fihla a phutha thoto ya hae. ✓✓ (2)
- 9.6 Bophelo ba Diepollo bo tshwana le ba mme wa hae ka hore Diepollo o ne a tshwanela ho tsosa motse wa Mothofeela, ✓ ha mmae yena a ne a lokela ho kenelwa ke rangwanae Leemisa. ✓ (2)
- 9.7 O ile a kopana le nkgono Motsokapere ka tshimong, ya ileng a mo fa nalane ya bophelo ba hae feela yena a sa mo tsebe/A teana le Mmamolete ya ileng a mo isa kgatisong Mazenod moo a ileng a kopana le ntate Kgaketla/Ntate Kgaketla o ile a mo tsebisa ka ntatae eo e neng e le titjhere/O ile a kopana le rangwanae ka beseng e yang Mahlwenyeng. ✓✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 9.8 Ke Mmamolete – O thusitse Diepollo ka dibuka tsa ho ithuta.
Nkgono Motsokapere – O thusitse Diepollo ka mangolo a neng a na le dintlha tse amanang le tsa bonyaneng ba hae.
Ntate Kgaketla – O thusitse Diepollo ka ho mo fa koranta e nang le ditaba tse amanang le tsa bonyaneng ba hae a ba a mmolella hore o lokela ho palama bese efe ho leba lapeng habo.
Rangwane Leemisa ✓ – O ile a kenya Diepollo sekolo. ✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 9.9 Ba ile ba bona ho se ho na le thibella ya sepolesa mme Zblon a nyamella ruri morung yaba ha a sa bonwa/tsejwa hore o felletse kae. ✓✓ (2)
- 9.10 Kgohlano ya kante. ✓ (1)

- 9.11 Mmamolete ke motswalle wa Diepollo ya ileng a mo thusa ka dibuka tsa ho ithutela booki. ✓ (1)
- 9.12 Ba mmolaile hobane a ne a na le dikamano tse ntle le batho ba batsho./O ne a ba hlabela dinku ha a ne a unne molemo tshebetsong ya hae. ✓ (1)
- 9.13 Tjhe, ha se ntho e ntle. Ho ya ka mekgwa le meetlo ya Basotho mosadi o a kenelwa mme moetlo o lokela ho phethahatswa ka tsela e jwalo.
- KAPA**
- E, ke ntho e ntle. Motho e mong le e mong o na le tokelo ya ho ikgethela molekane wa hae eo a mo ratang/Tumelo ya hae e ne e sa dumellane le sethepu. ✓✓ (2)
- 9.14 Ho bile le ditlamorao tse bosula. ✓ Mapolesa a ne a dula a batlana le yena, mme hoo ho ne ho mmakela mathata a hore mapolesa a tanakelle le ho phenyekolla ntlo ya hae. ✓ (2)
- 9.15 Batho ba Habuasono ba ne ba re Diepollo ke sethotsela sa Motsokapere se neng se phela mahaheng. ✓ (1)
- 9.16 Ke maikutlo a kutlwelobohloko/a qenehelo. ✓ Bophelo ba Diepollo bo ile ba eba bodutu ha ratsalae a qeta ho hlokahala hobane matsalae o ne a sa mo rate hoo a ileng a qetella a se a falletse a ile motseng wa Selborne. ✓✓ (3)
- [25]**

POTSO YA 10: POTSO YA MOQOQO E TELELE

MME – NP Maake

Mme o tshwara thipa ka bohaleng

Selelekela

Maele a Basotho a re 'Mme o tshwara thipa ka bohaleng'. Maele ana a hlalosa hore bomme ba sebete, ba tshwara ka thata, ba bile ba emelana le mathata ohle. Maele ana a nnetefatsa ka ho phethahala bukeng ena ya *Mme*. Tshekatshekong ya sengolwa sena re bona maele ana a nnetefatswa ke diketso tsa bomme bana ba latelang:

Rakgadi

Rakgadi o ile a tshwara thipa ka bohaleng mabapi le ho tshehetsa Dikeledi ka tsela e latelang.

- Rakgadi ke mophetwa ya ileng a hodisa Dikeledi kamora ho hlokahala ha batswadi ba Dikeledi.
- O ile a mo kenya sekolo, mme o ne a mo hodisa hantle ka melao e loketseng bophelo bo nepahetseng.
- Rakgadi o ne a bile a dumella Dikeledi ho ya rekisa komponeng ha sekolo se tswile.
- Komponeng ke moo Dikeledi a ileng a thola ka sepatjhe sa Thollo sa tjelete.
- Dikeledi o ile a patela Rakgadi ditaba tsa sepatjhe sena, feela Rakgadi o ile a iphumanela tjelete eo ka boyena.
- Jwale ka motswadi e mong le e mong ya sa rateng ho bona bana ba hae ba etsa

dintho tse sa lokang, Rakgadi le yena o ile a halefela Dikeledi ha a ne a fumana sepatjhe sena. O ne a nahana hore Dikeledi o fumane tjehelete eo ka ditsela tse sa lokang.

- O ile a shapa Dikeledi empa e se ka moya o mobe. O ne a mo kgalema hore a se ke a hlola a pheta taba eo. A boloka tjehelete eo hantle ho fihlela a ba a fumana monga yona.
- Ha monga sepatjhe a se a fumanwe mme e se e bile e le motswalle wa lapeng mona ha Rakgadi, o ile a nyala Dikeledi leha Dikeledi yena a ne a nahana hore o nyalwa ke Tsekiso.
- Ha nako e ntse e tsamaya, Dikeledi o ile a sibolla hore ha a nyalwe ke Tsekiso mme o ile a ferekana haholo. Pele ho lenyalo Rakgadi o ile a buisana le Dikeledi a mo nonya maikutlo mabapi le lenyalo lena la hae. A ba a jwetsa Dikeledi hore haebanyaneng a sa ikemisetsa ho kena lenyalong a mo tsebise, hore a tle qhale lenyalo lena, feela Dikeledi a tsitlallela ho nyalwa ke monna enwa.
- Rakgadi o ile a itela a nyadisa Dikeledi hantle a mo etsetsa lenyalo le letle jwalo kaha eka Dikeledi ke ngwana wa hae. A ba a ntsha le teke ya hae ya ho qetela eo a neng a e tsetetse bankeng hore a tle a kgone ho etsa lenyalo le letle. Tshehetso ena ya Rakgadi e nnetefatsa hore mme o tshwara thipa ka bohaleng.

Mmisi Lekena

Mmisi Lekena o ile a tshwara thipa ka bohaleng mabapi le ho tshehetsa Dikeledi ka tsela e latelang.

- Sekolong kwana Dikeledi e ne e le ngwana ya bohlale haholo kahoo matitjhere ohle a ne a mo rata haholo.
- Ha ditaba tsa ho nyalwa ha Dikeledi di utlwahala, mmisi Lekena o ile a leka ho buisana le yena hore a se ke a dumela ho nyalwa pele a phethela dithuto tsa hae.
- Dikeledi ha a ka a mamela dikeletso tsa mmisi Lekena.
Ho sa le jwalo, Tsekiso o ile a halefela Dikeledi hampe ha a utlwa hore o ntse a re ke yena ya mo nyalang. Sena se ile sa thabisa boThabisile haholo mme ba dulela ho tloka Dikeledi. Mmisi Lekena o ile a kgobohelwa habohlako a tshepisa boThabisile diopapina ebang ba sa tlohelle ho bapala ka Dikeledi. Tshehetso ena ya Mmisi Lekena ho Dikeledi e nnetefatsa hore mme o tshwara thipa ka bohaleng.

Mme

Mme o ile a tshwara thipa ka bohaleng mabapi le ho thusa batho ba Sebokeng le ho boloka sephiri sa hae se neng se ka qhala motse ka tsela e latelang.

- Mme o fihlile Sebokeng a tlilo batla monna wa hae. Eitse ha a fumana monnae a se a nyetse o ile a etsa qeto ya hore a se ke a qhala motse ona oo a fumanang o se o eme.
- Ha Mmateboho a se a mo fumanetse bodulo ha kgaitsemi ya hae Lesole, Mme o ile a thusa setjhaba sohle sa Sebokeng haholo. O ne a phekola bana ba kulang, a ruta bana ba banana ho loha, ho etsa meseme le tse ding.
- O ne a tshwere bana ba Mmateboho hantle jwalo kaha eka ke ba hae.
- O ile a thusa le ho sokolla Diseko hoo batho ba neng ba se ba tseba ho tla ha Diseko.
- Eitse leha a se a le makgatheng a lefu, o ile a dula qetong ya hae ya ho sa batle ho senya lelapa la Mmateboho ka ho hana ho ya ngakeng kaha seo se ne se ka phetlela mohatla nku mashodu.
- Moo a seng a kulela tsela, Diseko o ile a mo tebela a re ha a batle hore Mme a tlo shwella ha hae.

- Mme o ile a hlokahalla ha Mmateboho, mme kamora lefu la hae Diseko o ile a sibolla hore Mme ke mang hantlentle. Tshibolong eo ya Diseko, ho ile ha hlahella hore Mme o ne a ile a siya ngwana habo kwana lapeng. Leha Mme a sa ka a kgutlela ngwaneng wa hae, o ne a sietse Thollo lengolo le neng le mo tsebisa hore ngwana wa bona o hokae. Seabo sena sa Mme ho ntlafatseng maphelo a batho ba Sebokeng le ho boloka sephiri sa lenyalo la hae le Thollo se nnetefatsa maele a reng mme o tshwara thipa ka bohaleng.

Phethelo

Diketso tsa bomme bana bao ho boletsweng ka bona ka hodimo di hlile di bontsha hantle hore Mme o tshwara thipa ka bohaleng. Ke bomme bana ba bontshitseng ho tsotella batho ba fapaneng ka hara sengolwa sena. Rakgadi o hodisitse Dikeledi hantle a ba a ba mosadi. Mmisi Lekena o bontshitse ho tsotella bokamoso ba Dikeledi leha Dikeledi a sa ka a nka keletso tseo. Mme o kgonne ho thusa motse ohle wa Sebokeng a ba a siya le lengolo le neng le hlakisa hore ngwana wa hae o tla fumanaha hokae, ha jwang a ba a boloka lelapa la ha Thollo le ntse le tshwarahane ka hore a pate sephiri sa hore yena ke mang hantlentle.

[25]

POTSO YA 11: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

MME – NP Maake

- 11.1 Ke bontatemoholo ba Masesi le Teboho/Ke borangwana Thollo/Ke basadi ba borangwana Thollo/Ke motse wa mora wa bona/Ke ba lesika/leloko la ha Thollo. ✓ (1)
- 11.2 Mme o ne a tlohile Matatiele a sa ka a bolela hore o ya kae. ✓✓ (2)
- 11.3 O ne a batla ho swabisa Tsekiso ya ileng a mo lahla ka sehlooho/Ho swabisa boThabisile ba neng ba mo tloka/le swabisa Mmisi Lekena ya neng a re Dikeledi a se ke a dumela ho nyalwa. ✓ (1)
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (1)
- 11.4 Mme ke motho wa kgotso/ya nang le qenehelo/ya nang le kutlwelobohloko/ya lerato le mosa/ya tsebang ho thusa batho ba bang/ya nahanelang batho ba bang/O tebile. ✓✓ (2)
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 11.5 Ke kgohlano ya maikutlo/kgohlano ya kahare. ✓ (1)
- 11.6 Mehlang e mahareng. ✓ Bohadi bo sa thetheswa ka tsela ya kgale/bana ba sa matha ha ba rongwa/matitjhere a sa ntse a tshajwa/moeti o a phomosetswa ha a fihla/ho tshediswa ka phofo ha ho hlahile mokgohlane. ✓ (2)
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 11.7 Ke ha Thollo a fumana ho se ho e na le mokgohlane wa motho ya sa mo tsebeng ha hae. ✓✓ (2)

- 11.8 Sepheo e ne e le ho tla thethesa bohadi/ho tla kopa mohope wa metsi/ho tla buisana ka tsa lenyalo.✓
[Tshwaya e le nngwe feela] (1)
- 11.9 Ntate Mahloko o ne a tlo nka boemo ba ntate wa lelapa leo/O ne a tla buisana le baeti ba Matatiele mabapi le ditaba tsa mahadi/O ne a tla kena dipuisanong tsa ho thethesa bohadi.✓
[Tshwaya e le nngwe feela] (1)
- 11.10 Ke ho tla pata motho ya hlokahetseng/Ho tla batla tlhakisetsa ya hore Thollo o nyetse jwang ba sa tsebe/Ho tla batla tlhakisetsa ya hore hobaneng ho patelwa motho ya sa tsebeng lapeng la mora wa bona.✓
[Tshwaya e le nngwe feela] (1)
- 11.11 Ho bakwa ke ntlha ya hore Tsekiso o ile a utlwela hore Dikeledi o ntse a bolella batho hore yena Tsekiso o se a kopile mohope wa metsi habo Dikeledi empa ho se jwalo/Ke hore Tsekiso o ne a se a fumane kgarebe e ntjha.✓
[Tshwaya e le nngwe feela] (1)
- 11.12 Ke bofokodi ba ho siya ngwana wa hae morao Matatiele a sa natse hore o hlokomelehile le ho phela hantle na, empa Kgauteng mona a hlokometse ebile a sala le bana ba batho ba bang.✓✓ (2)
- 11.13 Ke tikoloho ya metse ya ditoropo/makeishene. ✓ boMmateboho ba ya toropong ho ya reka masela bakeng sa ho roka/Thollo o ne a dula komponeng/Ho dikolo tsa maemo moo boMmateboho ba neng ba kena teng ha e sa le bana/Batho ba bang ba dula moo ba hirileng teng.✓ (2)
- 11.14 Mmisi Lekena ke mophetwa ya sephara/sepapetlwa/polata. ✓ Ha ho moo a hlahellang a fetolwa ke maemo a ditaba pading ena.✓ (2)
- 11.15 Ke ya hore Diseko o ne a sa rate Mmateboho empa o ile a fetoha a mmuella ha Bafokeng ba ne ba mo qoteditse ka dipotso le dikobiso. ✓✓ (2)
- 11.16 Sepheo sa mongodi ke hore le ha Mme a hlokahetse a sa bolela sephiri sa hae, ho be le e mong ya tla se tseba, eo mohlomong a neng a ka se tsebahatsa.✓✓ (2)

[25]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA**POTSO YA 12: POTSO YA MOQOQO E TELELE****SEYALEMOYA – RH Moeketsi****HA LE THAKGISWE – M Leduma****Letlalo la motho ha le thakgiswe fatshe****Selelekela**

Maele a Basotho a a nepa ha a re 'Letlalo la motho ha le thakgiswe fatshe'. Maele ana a hlalosa hore hangata ha motho a hloka hantse ho sa tsejwe se mmolaileng, ho ye ho belaelle batho kapa motho ya itseng hore ke yena ya mmolaileng – a ka belaelle hore o fenethile motho eo kapa o mo sebeditse ka kepi. Dintlha tse amanang le maele ana di a hlahella terameng ena.

Dikahare

- Maele a Basotho a boletse nnete ha a re 'Letlalo la motho ha le thakgiswe fatshe'. Sena se iponahaditse ha Moletsane a se a bolailwe ntle le mabaka. Kotopi o ne a se a duletse ho phofa kaha taba ya ho retla o ne a sa e tlwaela mme o ne a hlile a amehile maikutlo ke sena seo a se entseng. Leha ketsahalo ena e ne e etsahalla morung moo, ho se mang ya bonang se etsahalang, Sebuweng o ile a hla a tseba hore Kotopi le Makau ba nkgalefotha polaong ya Moletsane. Dikahare tsa tshwantshiso ena di tsamaellana le sehlooho sa yona hobane kamorao ho hore Kotopi a lore toro e neng e akga Makau ka hare, o ile a bona eka seo a se lorileng se tla etsahala ha bonolo.
- Kotopi o ile a bolella mofumahadi hore o lorile batswadi ba hae ba mmolella hore o tla atleha haholo bophelong.
- Ntlha e sa kang ya thabisa Sebuweng malebana le toro ee, ke ya hore Kotopi o ile a re qetellong ya toro ya hae o ile a bona ho hlaha Makau.
- Sebuweng o ile a hla a tshabana le taba eo. A lemosa monna hore Makau ha se motho wa ho tshetjwa kaha o tumme ka diretlo.
- Kotopi a hana ho mamela ditemoso tsa mofumahadi wa hae.
- A ya ho Makau ya ileng a mmolella hore leruo la hae le ka ngatafala hafela a ka tla le pelo ya motho. Taba ena e ne e se ntse e senola hore Makau o eletsa Kotopi hore a retle motho, kaha pelo ya motho ha ho moo Kotopi a neng a ka e fumana teng ntle le hore a retle motho eo.
- Ha a qeta ho bolellwa tseo, Kotopi o ile a batla motho ya tla mo thusa ho retla phofu ya hae.
- O ile a ya ho Rampou ya ileng a sisinya hore ba lalle Moletsane moo a neng a tlwaetse ho tsubela kakana ya hae teng. Moletsane o ile a ba phofu e fumanehang ha bobebe hobane o ne a tsubela kakana eo ya hae hara moru bosiu.
- Le jwale ba ile ba atleha ho bolaya Moletsane ho ya kamoo ba neng ba hlophisitse kateng.
- Ha ditaba tsa ho bolauwa ha Moletsane di se di tumme hara motse, Sebuweng o ile a qala ho belaelle monna wa hae Kotopi. Pelaelo ena e ne e bakwa ke hore Kotopi o ne a se e na le dikamano le Makau ya neng a tumme ka ho retla batho.
- O ile a botsa monna hae hore o ne a le kae nakong eo Moletsane a neng a bolauwa feela Kotopi o ile a halefa. A kgutsisa mosadi ka bohale bo boholo. Bohale bona ba hae bo ne bo bidietsa hore o nkgalefotha polaong ya Moletsane.

- Kotopi o ile qetella a se a phofa ka baka la ho bolaya Moletsane ka ha o ne a kgekgethwa ke letswalo la ketso e soto eo yena le Makau ba e entseng.

Phethelo

Maele a Basotho a a nepa hobane le mothating ona re bona Moletsane a shwele kapa a bolauwe mme mohatsa Kotopi o se a ntse a bontsha pelaelo ya hore Moletsane ha a bolaelwa lefeela. Babolai ba hae ba mmolaetse ho mo retla ditho tsa mmele. Mohatsa Kotopi o se a bile a na le bao a ba belaelang hore e kanna yaba ke bona ba bolaileng Moletsane.

[25]

POTSO YA 13: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

SEYALEMOYA – RH Moeketsi

O mo feleheditse' – SM Mangali

- 13.1 Mmalerato ke mosadi wa Paseka/Ke monna le mosadi ba nyalaneng. ✓ (1)
- 13.2 Puisano e mabapi le tebello ya leseae leo Mmalerato a le immeng. ✓ (1)
- 13.3 Mmalerato o ne a tshaba hore o tla pepela fatshe jwalo kaha e le tlwaelo. ✓ (1)
- 13.4 Ke Mmalerato. ✓ Kgohlano ya tshwantshiso e ntshetswa pele ke diketsahalo tse itshetlehileng ho yena. ✓ (2)
- 13.5 Le bitswa boipuiso/monoloko. ✓ Lewa lena le thusa ho hlahisa semelo sa sebakadi/Le re tsebela pele ho se tlang ho etsahala le ho re hetlisa morao ho se etsahetseng/Le bontsha kgohlano ya maikutlo a sebakadi/Le totobatsa mefehelo ya sebakadi/le totobatsa maikutlo a sebakadi. ✓
- [Tshwaya tshehetso e le nngwe feela]** (2)
- 13.6 Paseka ke monna ya nang le lerato le kutlwelobohloko, ✓ hobane o bonahetse a tshehetsa Mmalerato nakong eo a neng a sithabetse maikutlo ha a hopola hore o pepela fatshe kamehla/Monna ya Lerato, o rata Modimo ebile le mantswe a hae a bontsha ho ba le bokresete. ✓ (2)
- 13.7 Di a tsamaellana hobane e ne e le letsatsi la paseka ha Jesu a shwela dibe tsa rona. Ke letsatsi la paseka ha Mmalerato a ne a hlokahala nakong eo a neng a itshohlolla ka yona kahoo, o feleheditse Jesu ka tsela e jwalo. ✓✓ (2)
- 13.8 Leha Mmalerato a ne a ntse a bona hore nako le nako ha a imme, pheletsong ya ho ima hoo o fetelwa ke bana, o ile a nna a phehella ka kgopolo ya hore o tla ba le ngwana ya tlang ho phela, empa o ile a qetella a hlokahetse. ✓✓ (2)
- 13.9 Ke mathata a hoba mmeleng ha Mmalerato a sa mo jeseng ditheohelang. ✓✓ (2)
- 13.10 Ho re tsebela ketsahalang ya hore pheletsong ya ho ima, etlare ha a itshihlolla a hlokahale. ✓✓ (2)

- 13.11 Di tsosolosa maikutlo a qenehelo/kutlwelobohloko/kgauhelo/a tshithabelo.✓
Maemo a ho lahlehelwa le ho hlokahalwa a bohloko ka nako tsohle, mme batho ba ba le qenehelo le kutlwelobohloko ho ya anngweng ke maemo ao, jwalo ka ho hlokahala ha Mmalerato a siya masea a hae a mafahla.✓ (2)
- 13.12 Hangata ha Mmalerato a ile sepetlele ho ya itshohlolla o ne a pepela fatshe feela kgetlong lena o ne a sityswe ka mafahla a phelang empa yena o ile a hlokahala.✓✓ (2)
- 13.13 Kamora puisano ya Mmalerato le Paseka, Paseka o ile a ya kerekeng. Mmalerato o ile a sala a ba le mahlaba mme Mosidi a fihla a mo isa sepetlele.✓ Sepetlele moo o ile a sitswa ka mafahla mme kamora moo ke ha a hlokahala. ✓ (2)
- [Tshwaya tse pedi]** (2)
- 13.14 Re ne re tla iphelela re se na bana/Ke ne ke tla mo kgothalletsa hore re tlohele ho leka ho ba le bana bao e leng ba rona empa re ipatelele ngwana dikgutsaneng/Ke ne ke tla nyala mofumahadi e mong/Ke ne ke tla re re nne re tswela pele mohlomong ho tla loka.✓✓ (2)
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- [25]**

POTSO YA 14: POTSO E TELELE YA MOQOQO

HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki

Selelekela

Kamehla motho o lokela ho lemoha bao e leng dira ho yena hore a tle a kgone ho qoba ditsietsi tse tlang di mo tobile. Motho a se ke a thetswa ke meno a masweu hobane a tla mmolaya a ntse a tsheha. Bofokodi bo boholo ba sebakadi sa rona sa sehlooho, e leng Molefi, e bile ho fetoha ha hae *Nonyana kahlamela mmolai*. Tshimolohong Molefi e ne e ntse e le ngwana ya tshwanang le bana bohle ba holetseng Mafotholeng. O ne a tseba mekgwa le ditlwaelo tsa motseng wa habo. Ka lebaka la ho ruteha le ho phela motseng wa setoropo o tswetseng pele, o ile a fetoha.

Dikahare

Ha Takadimane, Mofammere le batswadi ba hae ba leka ho mo lemosa ka diphoso tsa hae ha a ba mamele:

- O ile a hlala Montsheng eo a neng a se a tshepisane le yena lenyalo kgahlanong le ditemoso tse matla tsa metswalle le ba leloko la hae ka lebaka la ho hohelwa ke Jwalane eo a neng a mo ratela hore o rutehile, a na le lengolo la masetase. Batswadi le metswalle ba ile ba mo eletsa ka thata empa Molefi a satalatsa molala, a hana hehehe ho ba mamela. Seo a sa kang a se lemoha ke hore Montsheng e ne e tla ba mosadi wa mankgonthe athe Jwalane enwa wa hae yena ke mohlolaadietsa. O ne a e na le ngwana a bile a hloka boitshwaro bo botle. Kapele feela o ile a be a se a hlahisa mekgwa wa hae mme Molefi a ba a tseba hore Jwalane o na le ngwana.

- Ha Mapetla a ntse a etsa mekgwa ena ya hae e sa tsebisahaleng, metswalle ya Molefi e mo lemoha seo. E leka ho bua le yena hore a be sedi, a se ke a tshepa motho e mong le e mong, Molefi ha a ba mamele. O a nganga o bile o bolella boTakadimane hore Mapetla ke monnamoholo wa letahwa ya sa tsebeng letho.
- Nakong eo Molefi a neng a leka ho bontsha ho se kgotsofalle boitshwaro ba Jwalane jwalo ka ha a ne a se a sa mo founele, Ngatane le Ramafothole ba ile ba mmolella hore a hlokomele hore a se ke a itshenyeletsa ka dipuo tsena tsa hae ho kgarebe e ntle ebile e rutehile jwalo ka Jwalane. Sena ba ne ba se bua hobane ba ne ba se ba lemohile hore Jwalane ha se motho, ke nkele morohong ka sebele mme ba ne ba batla ho dihela Molefi.
- Ha Mofammere a mo eletsa hore Ngatane o mo ja direthe le Jwalane, a bile a mmolella hore o bone Jwalane a feta ofisi ya hae a e ya ho ya Ngatane, le moo Molefi ha a ka a tsotella. O re Ngatane a ke se mo etsa jwalo kaha ba tswa Mafotholeng kaofela ha bona.
- Ha Mofammere a mo lemosa hore ho na le ditlhare tse rokelletsweng setulong sa hae, mme a bile a mmontsha tsona, Molefi ha a ka a tsotella tlhokomediso eo ebile ha a ka a tsebisa batswadi ba hae ka taba eo.
Ha boMofammere ba mmolella hore ba bone Mapetla a fafatsa koloi ya hae e ntjha Molefi o ile a iphapanya, a se ke a tsotella tlhokomediso eo mme koloi eo e ile ya qetella e mo ntshitse kotsi.
- Mohla letsatsi la lenyalo la Molefi le Morongwe, Takadimane o ile a lemoha hore Mapetla o ntse a fehla morusu. A leka ho lemosa Molefi ka seo empa a teha kalala. Bakeng sa hore Molefi a bule mahlo le ditsebe o ile a halefela boTakadimane a re ba leka ho senya lenyalo la hae empa bona ba ne ba leka ho mo qobisa ditsietsi.
- Eitse ha ba mo lemosa hore Mapetla o ntse a fafatsa phoshwana jareteng moo jwalo ka ha a a ne a fafatse koloi ya hae, Molefi o ile a halefa, a se ke a tsotella seo batho ba se buang.
- Ha Mofammere a mo lemosa hore o fumane Ngatane le Morongwe ba mamarelane ba sunana ka mora lehlafi, hoo eitseng ha ba hlokomele hore ba kgaoleditse yaba ba momorotsana le ho feta ho tiisa hore ha ba kgathalle ho tshejwa, Molefi o ile a araba ka hore Ngatane a ke se mo etse jwalo. A eketsa ka hore e ka nna yaba Morongwe ke yena ya huletseng Ngatane molekong.

Phethelo

Molefi o hanne hehehe ho mamela dikeletso tsa metswalle le tsa batswadi. O hanne le ho bontshwa dintho tse mpe tse pepeneneng tse neng di etswa ke Mapetla. Ka tsela ena Molefi o ikentse nonyana kahlamela mmolai.

[25]

POTSO YA 15: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki

- 15.1 Ke metswalle ya Molefi/Ke basebetsimmoho le Molefi/Molefi ke mookamedi wa bona mosebetsing/Ke bahlankana ba Mafotholeng kaofela.✓

[Tshwaya e le nngwe feela]

(1)

- 15.2 Molefi o ngongorehiswa ke ha a lemoha hore Jwalane o se a fetohile ha a sa mo letsetsa mohala jwalo ka pele/ha a ile Maseru ha a sa fapohela kantorong ya Molefi/O ngongorehiswa ke lerato la Jwalane le seng le qephile.✓

[Tshwaya e le nngwe feela]

(1)

- 15.3 Ke Ngatane ✓ o ne a ja Molefi direthe ka ho ratana le Jwalane le Morongwe/O ne a dumela ho nka ditlhare tsa Mapetla a tlo di sebedisa ka kantorong ya Molefi. ✓ (2)
- 15.4 Molefi o lefella ho se mamele dikeletso tsa batswadi ba hae ha ba re a se ke a lahla Montsheng, qetellong o ile a lefella diphoso tseo tsa hae ka ho lahlehelwa ke tsohle. ✓✓ (2)
- 15.5 Tjhe ha a di fihlella hobane dikgarebe tseo tsa hae tsa maemo, di ile tsa mo tlisetsa mathata tsa ba tsa ratana le Ngatane ka bobedi ba tsona. ✓✓ (2)
- 15.6 Ke polelo e reng, 'Le se ke la lebala banna ba heso hore ha ho motho ya phelang ha monate jwalo ka Molefi.' ✓ Molefi o ne a sa phele ha monate hoba kgotso e ne e le siyo pakeng tsa hae le Jwalane. ✓ (2)
- 15.7 Molefi o ne a ilo bona Kgarebe ya hae e leng Jwalane/Mafeteng ke habo Jwalane, Molefi o ne a etela kgarebe ya hae. ✓ (1)
- 15.8 Ke Boipuiso/monoloko. ✓ Lewa lena le thusa ho hlahisa semelo sa sebakadi/Le re tjobela pele ho se tlang ho etsahala le ho re hetlisa morao ho se etsahetseng/Le bontsha kgohlano ya maikutlo a sebakadi/Le totobatsa mefehelo ya sebakadi/ le totobatsa maikutlo a sebakadi. ✓ (2)
- 15.9 Mapetla ke sebakadi se mona/kgopo/lonya/soto/pelo mpe/kgohlahetseng. ✓ O honohela lelapa la ha Pitso mme ha a batle ho le bona le tswela pele/O senya bophelo ba Molefi ka hohlehohle. ✓ (2)
- 15.10 Tjhe, ha se ntho e ntle. Molefi o ne a rata Mapetla mme ebile o ne a sa mo nahanele hore a ka mo etsa hampe/Ha se ntho e ntle ho honohela motho ka katleho ya hae/Bohe boo Mapetla a bo reretseng Molefi ke bona bo tla tlisetsa bana ba hae bomadimabe. ✓✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (2)
- 15.11 Molefi o ne a sa mamele mang kapa mang. Batswadi ba lekile ho bua le yena ka taba ya ho lahla Montsheng, empa a ngangella ho mo lahla/metswalle e lekile ho mo lemosa ka Mapetla le boNgatane, empa a se ke a mamele. ✓
- [Tshwaya e le nngwe feela]** (1)
- 15.12 Morongwe o ile a ipherehela Molefi/O ile a ithaopa ho etela Molefi moo a neng a dula teng/O ne a mo hlokometse ho feta bakudi ba bang ha a ne a le sepetlele ho bontsha hore pitsa e a bela/O ne a hana ho bitswa ausi/O ile a hana ho bekwa/O ile a lwana le Disebo/O ile a kgabeletswa le monna e mong ka koloing/O ne a ratana le titjhere nnyeo. ✓✓
- [Tshwaya tse pedi feela]** (2)

- 15.13 Ka ha Molefi o ne a rutehile mme a le maemong a bookamedi ba ditoloko tebello e ne e le hore o tla phela bophelo bo monate feela ha ho a ka ha ba jwalo. Ka baka la ho ruteha o ile a lahla Montsheng athe o lahla lehakwe/O ile a ratana le Jwalane eo a neng a re o maemong a hae, le teng yaba o fositse hoba dintho ha di a ka tsa mo tsamaela hantle/O ile a nyala Morongwe ya ileng a mo dubisa thankga. ✓✓

[Tshwaya e le nngwe feela]

(2)

- 15.14 Tjhe, ke ne nke ke ka mo lahla hoba e ne e le motho wa lerato la nnete, ya nang le makgabane a hlokwang mosading wa mmakgonthe.

KAPA

E, boitshwaro ba hae bo ne bo sa tlo dumellana le maemo a ka a thuto/Ke ne ke tla tlotlolleha ha ke na le baeti/metswalle ya maemo a ka/Ha a kgeme le dinako. ✓✓

[Tshwaya e le nngwe feela]

(2)

- 15.15 Ke maikutlo a kutlwelobohloko/a qenehelo. ✓

(1)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80